

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ АНАЛІЗУ ДОЦІЛЬНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ГОЛУБ Ю. О.

кандидат економічних наук

Харків

Сучасний стан аудиторської діяльності в Україні характеризується значними перетвореннями як на рівні регулювання такої діяльності, так і на рівні її здійснення аудиторами та аудиторськими фірмами. Такі перетворення є наслідком гострої конкуренції, притаманної сучасному ринку аудиторських послуг. А вже станом на 28.04.2012 р. кількість суб'єктів аудиторської діяльності по Україні становить близько 1800, а по м. Харків і Харківській області – близько 130 [1]. Постійно зростаюча пропозиція послуг з боку суб'єктів аудиторської діяльності не може повністю покриватися існуючим попитом. Рішенням такої проблеми для аудиторів (аудиторських фірм) не завжди є навіть зниження вартості аудиторських послуг чи залучення більш компетентних фахівців. Зважаючи на це, важливим для суб'єктів аудиторської діяльності є пошук шляхів підвищення попиту на аудиторські послуги. Цікавим рішенням зазначеного завдання може бути впровадження нових видів аудиторських послуг, зокрема проведення процедури доцільності кредитування суб'єктів господарювання, що і визначає вчасність та актуальність теми наукового дослідження.

Метою статті є обґрунтування процедури аналізу доцільності кредитування суб'єктів господарювання як однієї з послуг аудиторської діяльності.

Задля досягнення поставленої мети в статті розкрито зміст процедури аналізу доцільності кредитування; визначено напрямки здійснення такої процедури вітчизняними аудиторами (аудиторськими фірмами).

На сьогодні відмічається позитивна тенденція в аудиторській діяльності стосовно кількості та періодичності надання аудиторських послуг, перелік яких було затверджено Аудиторською палатою України наприкінці 2011 року [2]. Зокрема прогресуючими є послуги, пов'язані безпосередньо з аудитом, тобто з виконанням

завдання з надання впевненості. Особливо слід відзначити популярність здійснення на замовлення розрахунків, які полягають в проведенні економічного, фінансового, стратегічного чи іншого виду аналізу для оцінки стану та результатів господарської діяльності. До того ж такі розрахунки дають змогу користувачеві не лише оцінити стан чи результати господарської діяльності, а й визначитися з певними перспективними напрямками для розвитку свого бізнесу, особливо в період виникнення кризових явищ, якими характеризується сучасна економіка країни.

Важливим для сучасних суб'єктів господарювання, особливо промислових підприємств, є залучення достатнього обсягу кредитних ресурсів. Тому аналіз доцільності такого залучення може бути однією з пріоритетних аудиторських послуг, яка буде користуватися достатнім попитом.

До того ж обсяги наданих кредитів за останні п'ять років промисловим підприємствам мають не стабільну тенденцію до зростання, особливо це відмічається протягом 2005 – 2008 років (рис. 1).

Як свідчать дані рис. 1, динаміка темпів зміни в обсягах наданих кредитів промисловим підприємствам є не стійкою, що значною мірою визначається наслідками впливів фінансової кризи. При цьому слід відмітити, що негативні тенденції у динаміці обсягів наданих кредитів підприємствам машинобудування спостерігаються і протягом поточного 2010 року. Зокрема про це свідчать наступні дані. Так, загальний обсяг наданих кредитів підприємствам машинобудування на кінець травня 2010 року склав 23611 млн грн. [3]. Тобто, загальний обсяг наданих кредитів підприємствам машинобудування і надалі скорочується.

Значною особливістю кредитування промислових підприємств є джерела отримання матеріальних ресурсів з погляду територіальної належності. Тобто певна частка таких ресурсів є придбаною поза межами України. Таким чином, необхідно враховувати валютну компоненту при залученні кредитних ресурсів (у вигляді національної або іноземної валюти). При цьому підсиленням такого врахування можна вважати довготривалість

виробництва кінцевої продукції, зокрема підприємств машинобудування. Це пов'язано, насамперед, із часовим розривом між фінансовими потоками, які визначають сплату за отримані матеріальні ресурси підприємством та фінансовими потоками, які є зворотними і визначають сплату за вироблену готову продукцію підприємства. Тобто відбувається асиметрія у динаміці доходів від реалізованої продукції та цінами на матеріальні ресурси виробництва. Якщо розглянути узагальнення динаміки витрат на матеріальні ресурси, величини отриманого доходу та вартісних аспектів коливань національної валюти, то можна відмітити, що часовий розрив між досліджуваними фінансовими потоками суб'єкта господарювання не залежить від динаміки залежностей, які відбивають зміну вартості національної валюти у часі. Втім, цей розрив визначає інший можливий розрив між відповідними фінансовими потоками – а саме: розрив між вартісними аспектами фінансових потоків, які, з одного боку, узагальнюють сплату за отримані матеріальні ресурси підприємством, а з іншого, – сплату за вироблену готову продукцію підприємства, яка реалізована. Тож саме цей розрив і розкриває особливість кредитування промислових підприємств відповідно до обсягів та вартості залучення додаткових ресурсів у визначені інтервали часу.

сплату за отримані матеріальні ресурси підприємством та фінансовими потоками, які визначають сплату за вироблену готову продукцію підприємства можуть бути з погляду будь-яких підприємств, навіть тих що не відносяться до експортного або імпортного орієнтованих секторів економіки. Це пов'язано з тим, що розрив між відміченими вище фінансовими потоками має, перш за все, часову природу, яка у свою чергу визначає й коливання валютного курсу, хоча б принаймні внаслідок інфляційних процесів. Отже, при розгляді визначенні доцільності кредитування підприємства важливо враховувати валютний аспект. Таким чином, з позиції підприємств важливим є питання розгляду необхідного обсягу залучення кредитних коштів у національній або іноземній валюті в певний проміжок часу.

Розв'язання поставленого питання можливе на підставі застосування методів статистичного аналізу. Сутність такого аналізу полягає в обґрунтуванні регресійних рівнянь з метою визначення узгодженості між обсягами виробництва продукції суб'єктів господарювання та достатністю фінансового забезпечення, а також між сталістю обсягів наданих кредитних ресурсів та існуючими змінами у курсових різницях.

Особливості регресійних рівнянь, що визначають одну із процедур з розкриття впливів курсових

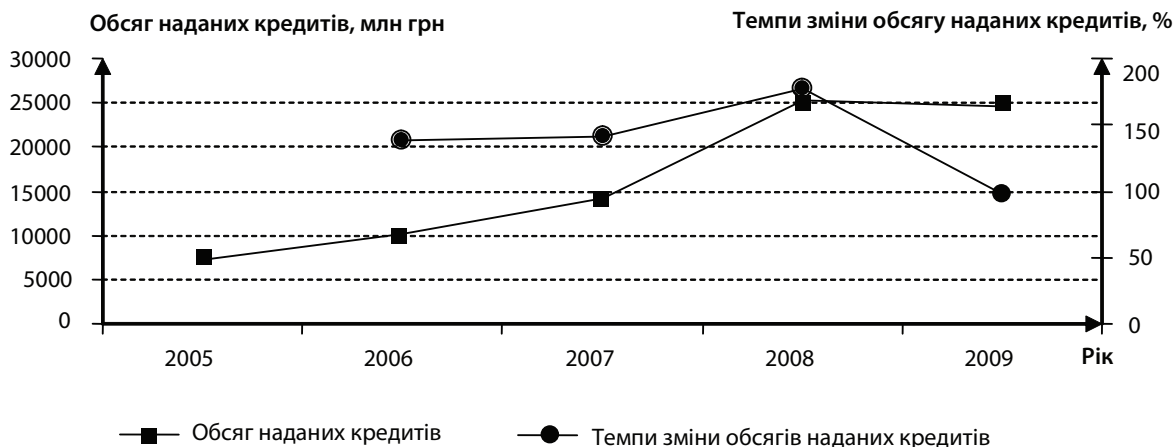

Рис. 1. Динаміка обсягів наданих кредитів промисловим підприємствам протягом 2005 – 2009 рр. у цілому по Україні

Разом з цим, на розрив між вартісними аспектами фінансових потоків досить сильно впливає динаміка залежностей зміни вартості національної валюти у часі. Такий вплив визначає величину розриву між вартісними аспектами зазначених фінансових потоків і залежить від експортно- або імпортоорієнтованого виробництва, а також динаміки відповідної зміни вартості національної валюти, яка може бути висхідною, низхідною або постійною. Як правило, рішення поставленого питання визначається з погляду експортоорієнтованих підприємств, основу чого визначає результат діяльності таких підприємств в якості джерела надходження валютної виручки до країни. Прикладом таких робіт можна вказати дослідження К. Ю. Антоневської [4], В. Л. Пластун [5], Т. Унковської та К. Данилової [6].

Однак такий підхід є принципово невірним, бо розриви між фінансовими потоками, які визначають

коливань на доцільність кредитування полягають у такому:

- ✦ *по-перше*, з'ясуванні форми функціональної залежності щодо зміни курсових різниць між національною та іноземною валютою та вплив на можливу змінність інфляційних чинників. Доцільність введення такого етапу аналізу обумовлено тим, що у підсумку зміни курсових різниць та інфляційні чинники є одними з основних факторів впливу на вартість кредитних ресурсів;
- ✦ *по-друге*, узагальнення функціональної залежності щодо змін вартості кредитних ресурсів, що визначає можливість залучення достатнього їх обсягу для сталого покриття фінансового забезпечення діяльності суб'єкта господарювання;
- ✦ *по-третє*, узагальнення функціональних впливів коливань національної грошової одиниці

щодо сталості отримання необхідних обсягів кредитних ресурсів та значень отриманого доходу від реалізації виробленої продукції. Ключовим у даному пункті є оцінка ефективності застосування кредитної складової із валютною складовою для покриття фінансового забезпечення діяльності суб'єкту господарювання.

Тобто, у цілому особливості розбудови регресійних рівнянь для аналізу доцільності кредитування суб'єктів господарювання зводяться до узагальнення умов та ефективності застосування валютної складової в загальному обсязі суми кредитування.

Тоді загальна процедура з аналізу розкриття впливів курсових коливань на доцільність кредитування на основі визначення регресійних рівнянь, розглянутих вище, зводиться до такого:

- ✦ *по-перше*, визначається період, для якого необхідно провести аналіз доцільності кредитування обраного суб'єкта господарювання;
- ✦ *по-друге*, на основі з'ясування форми функціональної залежності щодо зміни курсових різниць між національною та іноземною валютою визначаються умови стабільності щодо вартості іноземної валюти;
- ✦ *по-третє*, на основі узагальнення функціональної залежності щодо змін вартості кредитних ресурсів визначаються умови забезпечення прийнятності обслуговування залучених у такий спосіб ресурсів з точки зору впливу вартості залучених ресурсів на рух фінансових потоків суб'єкта господарювання;
- ✦ *по-четверте*, визначаються напрями функціональних впливів коливань національної грошової одиниці з погляду сталості отримання необхідних обсягів кредитних ресурсів і значень отриманого доходу від реалізації виробленої продукції. У разі позитивності таких впливів доцільність застосування іноземної валюти можна вважати виправданим.

Отже, наведене вище дозволяє визначити загальний науково-методичний підхід із визначення доцільності залучення кредитних ресурсів з валютною складовою, який базується на врахуванні зміни рівня рентабельності власного капіталу на основі узагальнення фінансового левеїджу. При цьому таке залучення є привалюючим, тобто, переважно, структуру позикового капіталу складають кредитні ресурси та кредиторська заборгованість. Загальна схема запропонованого підходу відображена на *рис. 2* (запропоновано автором).

Сутність такого підходу полягає у врахуванні можливої зміни руху фінансових ресурсів суб'єкта господарювання внаслідок впливу з боку можливої зміни курсових різниць.

Таким чином, запропонований науково-методичний підхід може бути застосований як для суб'єктів господарювання з метою визначення доцільності відповідного залучення, так і для банків – з метою узагальнення питань щодо можливості суб'єктів господарювання виконувати взяті на себе зобов'язання.

До того ж, такий підхід розглядає цілу сукупність умов (як необхідних, так й достатніх) щодо визначення доцільності залучення кредитних ресурсів з валютною компонентою. Це у підсумку дозволяє не лише узгодити рух фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання різних галузей економіки, а й досягти їх збалансованості з метою можливої оптимізації розподілу наявних ресурсів під час розвитку кризових явищ в економіці. Отже, з погляду питань узагальнення рухомості фінансових ресурсів запропонований науково-методичний підхід сприятиме сталості їх руху між різними секторами економіки, представниками яких є суб'єкт господарювання та банки.

ВИСНОВКИ

Таким чином, запропонований науково-методичний підхід із визначення доцільності залучення кредитних ресурсів з валютною складовою може бути застосований аудитором (аудиторськими фірмами) у ході здійснення своєї діяльності як аудиторської послуги. Як напрямок подальших досліджень можна вказати на необхідність розробки засад законодавчого врегулювання переліку аудиторських послуг. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Реєстр Аудиторських фірм та аудиторів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/content.php>
2. Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), затверджений рішенням Аудиторської палати України від 22 грудня 2011р. № 244/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/content.php>
3. Бюлетень НБУ. – 2010. – № 7. – 193 с.
4. **Антоневська К. Ю.** Кредитування експортоорієнтованих підприємств : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / К. Ю. Антоневська. – К. : ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», 2006. – 15 с.
5. **Пластун В. Л.** Фінансове забезпечення розрахункових відносин у зовнішньоекономічній діяльності підприємств : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В. Л. Пластун. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – 21 с.
6. **Унковська Т.** Моделювання впливу валютних та цінових шоків на формування експорту. Ефект гістерезису / Т. Унковська, К. Данилова // Вісник НБУ. – 2006. – № 8. – С. 59 – 63.

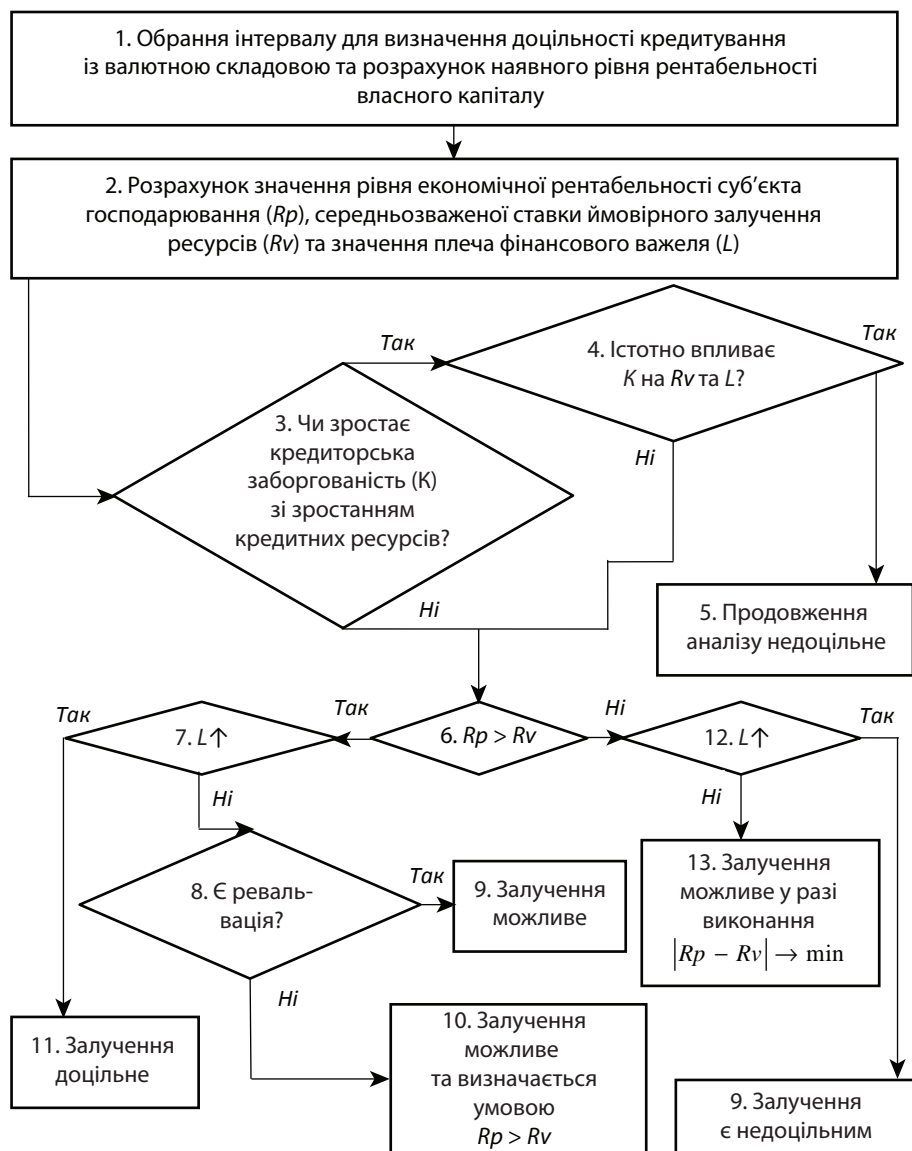

Рис. 2. Процедура аналізу визначення доцільності залучення кредитних ресурсів із валютною складовою